

La seva herència vitalista, motiu de la retrospectiva a França

Miró, remirat

La Fundació Maeght de Sant Pau de Vença (Niça) exposa, en una ocasió única, 112 teles i dibuixos de Joan Miró provinents, en gran part, de col·leccions privades i museus estrangers.

Fins al 7 d'octubre, la Fundació de Maeght de Sant Pau de Vença, a tocar de Niça exposa una excel·lent retrospectiva de l'obra pictòrica de Joan Miró. Solem tenir la impressió, sobretot a Barcelona, de conèixer

bé Miró: per la seva fundació a Montjuïc, pels pòsters del Barça i de tantes altres causes, pel mural a l'aeroport i per l'estàtua imponent de la plaça de l'Escorxador, i sobretot per l'anagrama d'una coneguda entitat d'estalvis i pel mosaic al centre del passeig de la Rambla. Hem assistit, no

sense impotència, al trasllat de part del seu llegat català a Madrid i últimament han sortit fora de l'illa les col·leccions de la Fundació Pilar i Joan Miró de Mallorca: hem descobert el Miró vell i salvatge, tan salvatge com ho era en els anys trenta que fa uns quants mesos va mostrar la

Nord-Sud. 1917.

fundació barcelonina. Semblaria que ho sabem tot d'ell, que només cal esperar el 1993, quan es compliran els cent anys dels seu naixement, per fer una recapitulació faraònica i enterrar-lo ben enterrat en una bella piràmide a la seva mida, però encara ens pot sorprendre. Dia a dia els que l'estimem assistim a la renovació constant de la seva herència, a la vitalitat revifada d'una mitologia i d'un sentit del color que semblen acabats d'imaginar i de fer. El disseny, les tendències plàstiques, l'art dels *grafitti* a les parets, el còmic, tant coses recorden Miró diàriament. Està molt més viu que Dalí sens dubte, i en certa manera ho està més que Picasso, un artista tan poderós que els seus seguidors l'han hagut necessàriament d'enterrar una bona temporada per poder continuar treballant. Miró, com que aparentment no va tenir seguidors, no ha tingut tampoc cap fill que l'hagi hagut de matar per a poder créixer sol...

I per si no n'hi havia prou amb tot el que Miró ens conta des del carrer, als museus i en llibres, ara tenim la magnífica retrospectiva francesa. És una ocasió única, i no és exagerar. Són 112 teles i dibuixos escollits d'una trajectòria llarga i farcida d'obres mestres avui disperses per innombrables museus i col·leccions, públics i privats. Algunes de les peces exposades no solen sortir de les sales particulars i les caixes fortes que les guarden.

De les més de cent peces reunides, 33 vénen de museus públics de Barcelona, Madrid i Mallorca, cinc més pertanyen al fons de la Maeght i tota la resta, 74 peces, prové de França, Estats Units, RFA i Holanda. Però el més impressionant és que quasi la meitat del conjunt (més de cinquanta obres) provenen de col·leccions particulars de tots aquest països.

El Miró que més desconeixem al seu país és el Miró jove. L'artista que el 1919 va fer aquest autoretrat que no pretén ni afalagar el seu ego ni donar la seva veritat psicològica ni fer-se l'interessant. Sembla dir només que pensa seguir el seu camí fins al final, tot tenint en compte les innovacions de cada moment com aquí treballa subtilment el cubisme en la camisa, i sense perdre mai de vista la tradició de què prové, els traços gaudinians amb què dibuixa el seu cabell. El retrat va pertànyer sempre a Picasso, i ha estat cedit per a aquesta exposició pel Museu Picasso de París que avui guarda la col·lecció personal que el geni tenia dels seus contemporanis.

El Miró anterior al surrealisme, des de l'any 1916 fins al 1924, és una descoberta

constant. Fa uns anys vam tenir l'ocasió de veure a la fundació barcelonina un dels quadres més significatius d'aquella època, *La masia*, ara també exposada. Miró hi va treballar durant nou obsessius mesos, com en un part, i l'home a qui aniria a parar, Ernest Hemingway, el comparava amb *Ulisses* de Joyce, pel treball que els dos artistes hi van esmerçar en dues obres que es van acabar el mateix any, 1922.

La masia és un encant indescriptible, com ho són també les teles *Nord-Sud* (1917), *Vinyes i oliveres a Tarragona* (1919), *Cavall, pipa i flor vermella* (1920), *La taula (natura morta al conill)* (1920), *Nu dret* (1921) i *La masovera* (1922-23). Els seus *Nu assegut amb una flor* (1917) i *Nu al mirall* (1919) ja adverteixen del paper essencial que la sexualitat femenina tindrà al llarg de tota l'obra mironiana i avisen que l'artista no està disposat a buscar cap bellesa ideal. Aquesta perspectiva dona una visió renovada a la resta de la retrospectiva, tant a la inspiració surrealista com a l'agressivitat nerviosa i rítmica, febril i no sempre trista, amb

què Miró respondrà a la guerra que era a les portes, a la postguerra, al seu poètic i musical món interior, al garrot vil contra Puig Antich i a les visions de la seva pròpia mort. No s'ho perdin.

La visita a la molt recomanable retrospectiva de Miró donarà al viatger, si no coneix l'admirable centre cultural que l'espera, el plaer mateix d'encertar el lloc, l'indret, l'element que tan sovint falla en la relació de les arts i el seu públic. Passar una jornada a la Fundació Maeght de Sant Pau de Vença és sempre una bona idea, i si és per primer cop, la sensació s'acosta molt a una satisfacció diàfana. Ara, en temporada d'estiu, l'horari és acollidor: sense interrupcions de les deu del matí a les set del vespre. Està situada en una arbrada boscana del turó que porta al poble de Sant Pau i al de Vença. Un jardí-museu d'arbres, escultures i murals acull el visitant i l'introdueix amb harmonia en el delicat, discret i serè edifici, de Josep Maria Sert.

Marguerite i Aimé Maeght van triar aquest lloc fa quasi trenta anys, i el van

inaugurar el 1964. Sert ja havia construït el taller de Miró a Mallorca, i els Maeght li van demanar un germà. La nova institució cultural que pretenien no seria dedicada a un sol artista, com després Sert faria a Barcelona, sinó a defensar els artistes que parlaven el llenguatge de la seva època, vivint el present i anticipant, en la mesura del possible, el futur. La integració de la naturalesa i de les arts seria el motor de l'aventura, i els principis d'amistat i confiança la benzina.

Així va ser. Cap contracte escrit no va lligar mai Braque, Matisse, Bonnard, Giacometti, Calder, Van Velde, Miró, Chagall. Artistes ben diferents que els Maeght van saber coordinar en un llaç irrepetible. Les seves obres van començar a poblar els jardins i si cada peça té un món propi, hi ha conjunts extraordinaris: el gran Calder que fa de porta del senderol a tocar de la carretera, les peces de Giacometti reunides en el pati que du el seu nom, el laberint d'escultures de Miró... La integració artística assolida és indiscutible i la relació amb la naturalesa, estimulante. Els

jardins condueixen a l'interior de l'edifici, que porta amb naturalitat a sortir al pati Giacometti i de nou als jardins, sigui per on sigui que el visitant es desviï del recorregut de l'exposició interior. En nits d'estiu, el pati Giacometti acull els músics, en un programa que ha comptat amb artistes tan diferents com Merce Cunningham, Albert Ayler, Cecil Taylor, Terry Riley, Karlheinz Stockhausen o Yannis Xenakis.

La fundació compta, a més, amb una important col·lecció de pintures, escultures, ceràmiques, dibuixos i obres gràfiques del segle XX. És un fons que també ha procurat la independència financera. El centre no depèn de l'administració dels museus francesos ni es beneficia de cap subvenció de l'estat, ni del departament provincial ni de l'ajuntament local. Quan Sert en va fer l'edifici, era el primer exemple a França d'arquitectura contemporània en equip amb els artistes plàstics. Quan André Malraux, aleshores ministre d'Afers Culturals, va inaugurar la fundació el 28 de juliol de 1964, va definir l'indret de forma exacta: "Aquí s'ha intentant una

cosa que mai s'havia intentat: crear l'univers en què l'art modern pogués trobar a la vegada el seu lloc i aquest rere-món que en un altre temps s'anomenava el sobrenatural".

Els Maeght van triar molt bé el lloc de la seva fundació, a tocar dels paisatges que han inspirat artistes com Renoir (Cagnes), Matisse (Niça, Canes, Vença), Chagall (Niça), Picasso (Antíbol, Vallauris, Canes) i Bonnard (Canes), prop de nombrosos museus locals, alguns tan interessants com el de Léger a Biot. Però per al visitant de les nostres contrades que s'acosti, per autopista, carretera o tren, a Sant Pau de Vença, l'interès d'avui mateix és aturar-se a Ais i admirar "Les paysages de Cézanne", en especial la muntanya de Santa Victòria i el Castell Negre. També el Picasso més vell va viure prop del poble de Cézanne, a Vauvenargues. I en el camí hi ha també l'itinerari dels últims i fructífers anys de Van Gogh, a Arles i a Saint-Rémy.

Mercè Ibarz